

krásky slovenska

ROČNÍK XLIV

4/67

KČS 3,50

ROK 1966 V SVETOVOM HOROLEZECTVE

IVAN KLUVÁNEK

Horolezeckú činnosť vo svetových veľhorách v predchádzajúcom roku opäť postihla zložitá politická situácia v ázijských krajinách. Zákaz cudzích expedícií v Indii, v Nepale a Pakistane trval aj naďalej. Bohatú činnosť vyvíjali iba indické horolezecké organizácie, ktoré zorganizovali niekoľko expedícií. Z uvedených dôvodov preto zamerali európski a americkí horolezci pozornosť predovšetkým na veľhory Severnej a Južnej Ameriky, Grónska a Hindúkušu.

Veľké aj malé expedície sa už vrátili, no zatiaľ sa o ich výsledkoch objavili iba stručné a často neúplné zprávy v dennej tlači a v odborných časoch. V súčasnom období prebieha etapa vyhodnocovania výsledkov podľa podrobných správ expedícií. Z tohto dôvodu v našom prehľade sa obmedzíme na tie oblasti, o ktorých sa podarilo získať aspoň čiastočné informácie.

GRÓNSKO

V lete 1966 operovala v Grónsku švédsko-nórska expedícia pod vedením R. Höibakka. Okrem horolezeckého programu dosiať nepreskúmanej severnej časti západného Grónska, výprava sa zaoberala psychologickým a fyziologickým výskumom.

V západnom Grónsku boli tri malé talianske expedície s východiskom Umanak. Na jednej z nich sa zúčastnil aj rakúsky horolezec Kurt Diemberger.

Nemeckú expedíciu, ktorú viedol Dürnberger, postihlo nešťastie. Pád jedného z účastníkov do trhliny si vynútil jeho spiatočný transport, a tým aj predčasné ukončenie expedície.

Švajčiarska výprava z Luzernu, ktorú viedol S. Angerer, pôsobila na východnom pobreží Grónska zo základného Angmagssalik. Na presuny používali psie poťahy.

SEVERNÁ AMERIKA

Mount Seattle (3104 m) na hraniciach Aljašky a Yukonu, dvíhajúci sa temer priamo z mora, prvý raz dosiahli 16. mája 1966 po ťažkom zaľadnenom južnom hrebeni šiesti Američania pod vedením F. Beckeya.

Mount Foraker (5303 m), druhý najvyšší vrchol Aljašky, dosiahla novou cestou severovýchodným hrebeňom japonská univerzitná expedícia vedená Hideom Nishigorim. Súčasne podnikli celkove tretí výstup na Mount Hunter (4441 m).

Mount Hunter (4441 m) dosiahli deň po Japoncoch Američania, bratia D. N. a D. W. Andersonovci veľmi obťažnou cestou severovýchodnou stenou.

Mount Alverstone (4419 m) dobyli v posledných júlových dňoch novou cestou severovýchodnou stenou Američania F. Beckey, J. Rupley, G. Lowe a H. Mather. Tento vrchol, ležiaci na hraniciach Aljašky a Yukonu, na západ od Mount Kennedy dosiahli celkovo druhý ráz.

Mount Logan (6051 m), najvyšší štít Kanady a druhý najvyšší v Sev. Amerike, dobyla novou cestou západným hrebeňom cez King Peak (5221 m) šesťčlenná americká expedícia. Viedol ju B. Everett. Na zdolanie 12 km dlhého hrebeňa potrebovali 27 dní, 12 postupných táborov, 3140 metrov fixných lán a 100 skôb!

Cathedral Spires (2738 m) v skupine Kichatna na Aljaške dosiahla päťčlenná americká expedícia. Na tento zaľadnený žulový štít, týčiaci sa 1000 metrov nad okolie, vystúpili za arktických podmienok a s viacerými postupnými tábormi v čase od 2. septembra do 6. októbra dvaja účastníci výpravy R. Millikan a A. Davidson.

JUŽNÁ AMERIKA

Najvyšší vrchol v Kordillerách Huayhuash, Yerupajá (6634 m) konečne po šesnástich rokoch zdolali po druhý raz Američan nórskeho pôvodu L. N. Patterson a Argentínčan poľského pôvodu J. Peterek účastníci spojenej americko-anglickej expedície. Sám výstup strmou západnou stenou, ktorý uskutočnili alpským spôsobom, t. j. bez postupných táborov, trval dvanásť dní. Zostupovali cestou prvovýstupu z roku 1950, pričom sa stretli na juhozápadnom hrebeni so svojou zabezpečovacou skupinou, ktorá traverzovala súčasne s nimi masív z južného vrcholu na hlavný. Na vrchol Yerupajá vystúpila západnou stenou aj švajčiarska expedícia vedená E. Schmiedom a H. Steurim.

Argentínsko-rakúska výprava sa pokúsila pod vedením G. Watzla zdolať najvyšší z dosiaľ nedostupných vrcholov Peruánskych Ánd Siulá Chico (6265 m), ktorý odolával mnohým pokusom viacerých expedícií. Ani tento pokus nebol úspešný a výprava skončila pre mimoriadne obťažný terén asi 500 m pod vrcholom. Až ďalšej nemeckej výprave, ktorú viedol M. Sturm, sa podarilo po ťažkom, ľadovom a snehovými prevismi pokrytom severnom hrebeni dosiahnuť vrchol.

Rakúska Andská expedícia 1966 vedená L. Schlömmerom uskutočnila druhý výstup na 6126 metrov vysoký Nevado Jirishanca Grande v Peruánskych Andách, nazývaný Matterhorn Južnej Ameriky. Na vrchol vystúpili po trojdňovom ťažkom ľadovom a skalnom lezení všetci štyria účastníci expedície.

Tretí výstup na jeden z najkrajších štítov sveta Alpamayo (6120 m) v Cordillera Blanca uskutočnila päťčlenná anglická expedícia, ktorú viedol D. Bathgat.

V Cordillera Blanca vystúpili na 5800 m vysoký štít v skupine Alpamayo Američania R. Goody a D. Morton a pomenovali ho Tijapampa.

Francúzska expedícia do Peruánskych Ánd absolvovala prvovýstup veľmi ťažkou severnou stenou Huascaranu Norté. Vedúci výpravy R. Paragon. Výpravy sa zúčastnilo sedem horolezcov, z ktorých jeden zahynul v kamennej lavíne.

Južná stena najvyššieho štítu oboch Amerík, Aconcagua (6960 m), bola 12 rokov po prvovýstupe Francúzov dejiskom veľkej horolezeckej aktivity. Francúzsku cestu z roku 1954 opakovali vo februári dvaja argentínski horolezci O. Pellegrini a J. Aikes a po nich skupina známeho rakúskeho horolezca F. Moravca a štvorčlenná skupina Japoncov. Medzitým Argentínčan J. L. Fonrouge (známy z prvovýstupu „supercanalettou“ na Fitz Roy z roku 1965) s Rakúšanom H. Schönbergerom absolvovali prvovýstup južnou stenou Aconcaguy veľkým kuloárom, vľavo od francúzskej cesty, s tromi bivakmi. Rakúska výprava F. Moravca dosiahla vrchol tohto štítu štyrmi výstupovými smermi, z čoho boli tri prvovýstupy (južná stena – novou cestou, prvovýstupy juhovýchodnou stenou a cez ľadovec Poliakov). Úspech výpravy zatienil smrteľný pád 24-ročného F. Kriza do ľadovcovej trhliny.

Šesťčlenná talianska výprava do Ohňovej zeme vedená C. Maurim zdolala v polovici februára jeden z najťažších technických problémov v tejto oblasti, Monte Buckland. Výstup na tento mohutný žulový štít, vysoký síce iba 1800 metrov, ale vypínajúci sa tesne nad morom, vyžadoval extrémne skalné lezenie za veľmi ťažkých poveternostných podmienok, typických pre túto oblasť.

Americko-argentínska expedícia do Ohňovej zeme vedená J. Millerom podnikla 200 km cestu po mori na nafukovacom člne z Punta Arenas do hôr Ohňovej zeme. Vystúpili na Cerro Aanakin (2000 m), druhý najvyšší vrchol v hrebeni Navarro. O tri týždne neskôr dosiahla oblasť Navarro aj japonská expedícia, ktorej sa síce nepodarilo vystúpiť na Cerro Aanakin, zdolali však Pico Escondido (1800 m), z ktorého sa zas predošlá expedícia musela dva razy vrátiť pre nepriaznivé počasie. Tá istá expedícia neskôr zdolala 6 vrcholov v skupine Darwin, medzi inými aj pravdepodobne najvyšší z dovtedy nedobytných vrcholov Ohňovej zeme, štít vysoký 2500 m, ktorý pomenovali „Ona“.

Malá expedícia, zložená z troch mladých Američanov V. Hoemana, P. Robinsona a D. Johnstona podnikla cestu Južnou Amerikou, pričom vystúpila na niekoľko vrcholov v Andách: Huascarán (6769 m), Nevado del Ruiz (5237 m), Chimboraso (6267 m) a Chalcataya (5395 m). Pozoruhodné je, že všetky výstupy, aj keď ide iba o ľahšie výstupové smery, absolvovali v marci a v apríli, teda pred horolezeckou sezónou (obdobie priaznivého počasia je tu od júna do septembra).

HIMALÁJE

Expedície v tomto najvyššom pohorí boli, ako sme už uviedli, doménou domorodých horolezeckých organizácií.

Čínski horolezci, vedení snahou vyvrátiť pochybnosti, ktoré vznikli okolo ich výstupu na Mont Everest (8848 m) zo severu roku 1960, začali sériu pokusov o ďalšie výstupy na tento najvyšší bod zemegule. Ich snaženie však doteraz vyšlo nazmar. Pokus čínskej výpravy na Mont Everest v máji 1966 podľa doterajších správ stroskotal. Plánovaný nový pokus o výstup zo severu po monzúne bol podľa všetkého takisto neúspešný.

Na jeseň sa pripravovali dve indické expedície do oblasti Garhwalu. Jedna z nich mala za cieľ Mana Peak (7272 m) a Kamet (7755 m), druhá chcela vystúpiť na dosiaľ panenský Tirshuli (7074 m). Predchádzajúce pokusy o tento vrchol skončili bez úspechu. Zprávy o výsledkoch obidvoch výprav dosiaľ nedošli.

V Garhwale operovala aj malá indická expedícia pod vedením A. R. Chandekara, ktorá uskutočnila prvovýstup na Hanuman (6075 m) v skupine Dunagiri.

Dve ďalšie indické študentské expedície boli v oblasti Gangotri, kde mali vystúpiť na dve šesťtisíciky, z ktorých jednu dosiaľ ešte nik nedosiahol.

Indická ženská expedícia vystúpila na vrchol Koptang Peak (6147 m) v skupine Kangčengdžongy. Bol to celkovo druhý výstup na tento štít, ktorý prvý raz dosiahla r. 1962 indická expedícia. Vedúcou päťčlennej expedície, na ktorej sa zúčastnili aj traja Šerpiovia, bola Pushpa Athavale z Bombay.

HINDÚKUŠ

V centrálnom Hindúkuši pôsobil vlni väčší počet expedícií, zväčša malých. Boli to najmä Rakúšania, Nemci, Angličania, Taliani a Poliaci.

Táto oblasť sa stáva s ohľadom k obmedzeným možnostiam v iných horstvách veľmi navštevovanou, preto aj úplne prehľady možno spracovať až po určitom časovom odstupe. Doterajšie zprávy hovoria o úspešnom výstupe nemeckej výpravy na Shingeiz Zom (7291 m) v pákistanskom Hindúkuši, na juh od Nošaku, ďalej o výstupe Rakúšanov na Achez – Cziach.

PAMIR, KAUKAZ

Horolezecká sezóna v horách Sovietskeho sväzu nedosiahla síce úroveň predchádzajúcich rokov, napriek tomu sú výstupy sovietskych horolezcov pozoruhodné, najmä ak berieme do úvahy rozmery počasia, ktoré neobišli ani veľhory Sovietskeho sväzu.

Ako každoročne, tak aj vlnajšie špičkové výkony sovietskych horolezcov hodnotila osobitná komisia. Z veľkého počtu významných výstupov, zväč-

ša prvovýstupov, zaslúžia si mimoriadnu pozornosť výstupy odmenené medailami v jednotlivých kategóriách.

V kategórii technicky obťažných výstupov do 5000 metrov získala zlatú medailu skupina Spartakovcov z Kazachstanu, ktorí za 5 dní vystúpili na štít Slobodná Kórea (4730 m) v Kirgizskom Ala-tau. Prvovýstup 1100-metrovou stenou absolvovali horolezci B. Studenin (vedúci), G. Petraško, V. Reznik a O. Kosmačev. Pri výstupe použili 146 skalných, 12 expanzívnych a 3 ľadovcové skoby.

Na druhom mieste sa umiestnili horolezci z družstva Lokomotívy M. Koňkov, S. Poljakov, V. Žerdev, V. Volynskij, V. Kuznecov a V. Juskievič, ktorí na Centrálnom Kaukaze vystúpili severnou stenou Čatyn-tau (4363 m). Výstup touto 1000-metrovou stenou trval 5 dní.

Tretie miesto získali príslušníci armádneho klubu A. Tkačenko, E. Žižin, V. Baranov, I. Chackevič a L. Čenichov za prvovýstup 1600-metrovou východnou stenou južného vrcholu Ušby (4710 m). Výstup trval 6 dní.

Výstupom na východný vrchol Ullu-tau Čany (4207 m) získalo štvrté miesto v tejto kategórii výstupov družstvo Trudu v zložení A. Naumov, M. Druj, J. Mojsev a J. Kozlov.

V kategórii výstupov nad 5000 m vyhodnotili 5 skupín.

Prvé miesto a zlaté medaily získali ukrajinskí Spartakovci A. Kustovskij, V. Čerevko, G. Karlov, J. Semočkin, G. Šalajev, I. Naumenko a J. Jakovlenko za prvovýstup severovýchodnou stenou štítu OGPU (6058 m) na severozápadnom Pamire v oblasti Fedčenkovo ľadovca. Výstup touto 1850-metrovou stenou si vyžiadal 9 dní ťažkého stonového lezenia a pri ňom použili 247 skalných, 58 ľadovcových a 22 expanzívnych skôb. Pozoruhodné je, že nie je to iba prvovýstup severovýchodnou stenou, ale aj prvý výstup na tento štít vôbec.

O prvé miesto a zlaté medaily v tejto kategórii sa delí aj družstvo kabardino-balkarských horolezcov, ktorí na juhozápadnom Pamire zdolali Pik Tadžikistan (6565 m), ťažkou, viac ako 1800-metrovou východnou stenou. Výstup trval 8 dní a vyžiadal si 291 skalných, 22 ľadovcových a 14 expanzívnych skôb. Vedúcim bol známy horolezec J. Kachiani, ďalšími účastníkmi boli G. Stepanov, V. Naugolnyj, S. Šackij, J. Porochnja, A. Kerimov, S. Švedov a M. Zalichanov.

Druhé miesto získali študenti Burevestnika za prvovýstup 3200-metrovou južnou stenou Piku Eugénie Korženevskej (7105 m). Na výstupe, ktorý trval 5 dní, zúčastnili sa L. Dobrovolskij (vedúci), V. Ivanov, A. Masjukov, A. Ovčinnikov, V. Gluchov a E. Myslovskij.

Za výstup na Pik Džigit (5170 m) na Pamire, ktorý trval 12 dní, získala tretie miesto skupina horolezcov z Čeljabinska v zložení: V. Rjabuchin

(vedúci), O. Trubnikov, V. Samochvalov a V. Makovskij.

Kazachskí horolezci V. Melnikov (vedúci), V. Machanov, J. Južarov a V. Sedelnikov sa výstupom 1700-metrovou severozápadnou stenou Piku Čapdara (5297 m) v Pamiro-Alaji zaradili na štvrté miesto v tejto kategórii. Výstup trval 7 dní.

V kategórii výškových výstupov nad 7000 metrov prvé miesto neudelili. Ako najhodnotnejší výkon v tejto kategórii, ktorý získal druhé miesto, označili výstup horolezcov Spartaka z Moskvy na Pik Kommunizma (7495 m) cestou Tamma. Na vrchol vystúpili po deviatich dňoch V. Kavunenka, V. Šatajev, J. Piskunov.

Na treťom mieste sa umiestnilo 10-členné družstvo Burevestnika, ktoré uskutočnilo prvovýstup južným rebrom na Pik Eugénie Korženevskej za 5 dní. Vedúcim bol V. Cetlin.

Pik Achmanin Doniša (6667 m) na západnom Pamire dosiahla skupina leningradskej Lokomotivy za 6 dní. Účastníci boli P. Ivanov, J. Kuzmin, V. Starodubcev a O. Chudjakov.

Výstup na Pik Pobjedy (7439 m) sa nevydaril ani vlani.

V kategórii traverzov si vyslúžil zlatú medailu prechod pätnástich vrcholov Suganského chrbta vo východnej časti centrálného Kaukazu, kombinovaný výstupom severnou stenou Galdoru, ktorý za 18 dní absolvovalo 5 mladých horolezcov zo severnej Ošetie. Počas prechodu použili 375 skalných a 78 ľadovcových skôb. Výstup podnikli z horolezeckého tábora v Ceji a zúčastnili sa na ňom V. Popov (vedúci), G. Dolgov, V. Gerasimov, B. Lušov a J. Novgorodskij.

Druhým hodnotným traverzom, ktorý získal striebornú medailu, bol prechod vrcholov Piku Vorošilova (6666 m), Piku Četyrech (6299 m) a Piku Euktorý trval 17 dní za nepriaznivého počasia. Skupinu viedol P. Budanov.

Zprávy o činnosti zahraničných horolezcov v horách Sovietskeho sväzu sú veľmi stručné. O výsledkoch československých výprav na Kaukaz do oblastí Bezengi a Cej sme priniesli zprávy v Krásach Slovenska č. 12/66 a v čísle 1/1967.

Okrem toho pôsobili na Kaukaze viaceré zahraničné výpravy z Juhoslávie, Rakúska, Japonska, Talianska, ako aj prvá povojnová výprava západo-nemeckých horolezcov na Kaukaz.

Dvanásť priestup Bezengijskej steny uskutočnili Rakúšania O. Zeuner, F. Bucher, W. Hoffer a P. Ludeschinsky. Počas traverzu mali pomerne priaznivé počasia, ale množstvo ľadu na hrebeňových úsekoch ich donútilo temer neustále sekať stupne, takže celý traverz si vyžiadal 11 dní.

ALPY

Stredobodom pozornosti zimnej sezóny v Alpách sa stal expedičným spôsobom organizovaný prvo-

výstup diretissimy severnej steny Eigeru, kombinovaným anglo-americko-nemeckým družstvom. Toto veľkolepé podujatie, ako aj jeho koncepcia, je dodnes predmetom rušných diskusií, polemík a kritiky, zaplňajúcich stránky odborných časopisov (podrobnosti v beletristickej prílohe Krás Slovenska č. 8, 9/1966).

Z ostatných zimných výstupov treba spomenúť I. zimný priestup, 700 metrovou severnou stenou Aiguille de Triolet v skupine Mont Blancu, ktorý sólový výstup absolvoval 19-ročný horský vodca-čakateľ Pierre Desailoux.

Prvý zimný priestup priamou cestou tisícmetrovou severnou stenou Aiguille du Plan uskutočnili vo februári Francúzi Y. Seigneur, M. Feuillard a J. Martin za dva dni.

Do histórie dobývania zimných Álp zasiahli roku 1966 prvý raz aj československí horolezci, ktorí v marci uskutočnili niekoľko hodnotných výstupov v oblasti Mont Blancu. (Krásy Slovenska č. 7/1966.)

V Júlskych Alpách sa podaril začiatkom marca nemeckým horolezcom z NDR K. Richterovi, G. Kalkbrennerovi, H. Heinemu, G. Warmuthovi I. zimný priestup severnou stenou Špiku (2472 m) Skalašskou cestou. Výstup trval 54 hodín čistého lezenia, t. j. tri dni s dvoma bivakmi.

Nepriaznivé poveternostné podmienky počas celého leta v oblasti východných i západných Álp boli veľkou prekážkou vážnejším horolezeckým podujatiam.

Väčšina veľkých alpských stien zostala v uplynulej letnej sezóne neprelezená. Walkerov pilier na Grandes Jorasses zdolali až na druhý pokus Japonci za 5 dní (!). Ďalší úspešný pokus sa vydaril až v septembri tirolskej dvojici. Bonattiho pilier na Dru zdolala viedenská dvojica, juhoslovanský pár nepriaznivé počasia donútilo vytraverzovať z piliera tesne pod vrcholom. Západnú a severnú stenu Dru zdolali tri československé družstvá za veľmi ťažkých podmienok.

Severná stena Eigeru zostala v letnej sezóne bez premožiteľov. Zaznamenali iba jeden pokus Nemcov, ktorí však pre veľmi nepriaznivé podmienky v stene zostúpili spod Hinterstoisserovho traverzu.

Čulý ruch bol azda len na Matterhorne (4477 m). Leví podiel na ňom majú československí horolezci. Severnú stenu Matterhornu cestou Schmidovcov zdolali horolezci vlani celkove šesťkrát, z toho dva razy československí horolezci.

O jeden z najväčších výkonov letnej alpskej sezóny, o priestup severnej steny Matterhornu Bonattiho cestou, sa postarali najprv Poliaci R. Berbeka, J. Stryczinski, J. Szafirski a A. Zyzak a za nimi slovenská dvojica J. Weincziller s M. Kriššákom v zimných podmienkach.

Pri spracovaní prehľadu som použil zprávy zo zahraničnej tlače. Osobitnú vďaka vyslovujem Slavovi Chmelovi a Petrovi Baudišovi za súkromné informácie.